

Csoportkiállítások és muzeumi séták a kulturpalotában.

Szeged, május 3. (Snjál tudósítónktól.) A szegedi kulturpalota ma már kétségtelenül Szeged város egyik legjelentékenyebb kulturális intézménye. Hogy azaz fejlődött, az — nem hízékedésképen mondjuk, ne nehezteljen meg érte — elsősorban Móra Ferenc érdeme. Móra Ferenc új rendszert, új szellemet honosított meg a kulturpalotában, közvetlenebbé, népszerűbbé és egyszerűbbé tette. Ha virágos nyelven beszélünk, úgy megmondanánk, hogy kifüstölte belőle a muzeumok és könyvtárak sablonosan és előítéletesen dohos levegőjét. Valamikor kuriózum volt a muzeum. A vidéki látogatók vasárnapi látványossága; ma pedig már közszükséglet. Szinte hihetetlen, hogy milyen arányokban növekedett meg és növekszik még mindig a kulturpalota közönsége. Napról-napra nagyobb tömegekre gyakorol vonzóerőt és nagyobb tömegekben kelti fel az érdeklődést minden iránt, ami valamilyen vonatkozásban van a kultúrával.

Pedig hát Móra Ferenc helyzete nem könnyű. Óriási nehézségekkel kell megküzdenie, hogy tovább haladhasson a megkezdett úton. Az illetékes hatóságok támogatják ugyan, de ez a támogatás nagyon minimális; nem is menne sokra vele, ha néhány kulturbarát nem tolná meg önkéntes adományaival.

A csoportkiállítások.

Jelentékenyen növelték a kulturpalota látogatottságát, népszerűségét azok a sorozatos csoportkiállítások, amelyeknek rendezését Móra Ferenc már 1918-ban megkezdte. A csoportkiállítások célja az, hogy a város közönsége fokozatosan megismerje a muzeum és a Somogyi-könyvtár teljes anyagát. Ezek a csoportkiállítások nem öltözköztetés, hanem — igen helyesen — mindig fűződik hozzájuk bizonyos aktualitás, amely jobban fölkelte az érdeklődést és így föltétlenül nagyobb eredményt biztosít.

Ezekről a csoportkiállításokról beszélgettünk a napokban Móra Ferencel, aki érdeklődésünkre elmondta legközelebbi programját.

— A csoportkiállításokat — mondotta Móra Ferenc — nagyon megkedvelte a szegedi közönség. Ennek valószínűleg az az oka, hogy a csoportkiállítások közvetlenebbek, áttekinthetőbbek, mint az egy lélekzetre feltálat teljes gyűjtemény. A legközelebbi csoportkiállítás május tizenegyedikén nyitjuk meg a *Kant-centenárium* alkalmából és Kantnak a Somogyi-könyvtárban található műveiből és a Kant filozófiájára vonatkozó irodalom anyagából állítjuk össze. A könyvtár birtokában sok értékes Kant-könyv van. Megvan például *A tiszta ész*

kritikájának — nagyon aktuális manapság ez a könyv — 1803-ból és *Az örök béke*-nek 1793-ból való eredeti első kiadása. Mindkét könyvnek szinte felbecsülhetetlen értéke van.

A régi békék emlékei.

— A harmadik csoportkiállítás lesz a legérdekesebb. Azokból a régi okmányokból és okmánymásolatokból rendezünk kiállítást, amelyek a nagyobb európai békekötésekre vonatkoznak. Az egykor, vagy közel egykor okmányok és feljegyzések közül nagyon sok van a könyvtár birtokában. Hat nagy folió kötetben megvan például a harmincéves háborút befejező westfáliai béke teljes anyaga is. A nagyközönség nem igen ismeri ezeket az írásokat, kiállítva még nem voltak soha. Tudomásom szerint hasonló kiállítás még nem volt Magyarországon és így a szegedi békekiállítás lesz első ebből a fajtából.

Színészeti kiállítás.

— Érdekesnek ígérkezik az a csoportkiállítás is, amelynek keretében a Szegeden található színházi vonatkozású emlékeket mutatják majd be a közönségnek. Mivel a speciális szegedi emlékekből nem kerülne ki egy kiállításra való anyag, elhatároztam, hogy nem ragaszkodom feltétlenül a kiállítás lokális jellegéhez, annak magva azonban a szegedi vonatkozású anyag lesz és pedig azok az emlékek, amelyek az új színház befejezéséig, illetve újra való megnyitásáig terjedő időből maradnak fenn. Mivel a muzeum anyaga nem valami bőséges, a szegedi magángyűjteményekből, elsősorban *Lugosi Döme* gazdag gyűjteményéből egészítjük ki a kiállítást.

A muzeumi séta-előadások.

Elmondotta ezután Móra Ferenc, hogy ebben a hónapban érdekes útjást vezet be a Kulturpalotában.

— Minden vasárnap *muzeumi séta-előadásokat* tartunk hol egyik, hol másik osztályban. A muzeumi séta abból fog állni, hogy vagy én, vagy valamelyik munkatársam körülvezetjük a közönséget a kiszemelt osztályban és séta közben előadást tartunk. Az első sétát én vezetem és *Szeged régészeti viszonyairól*, a város határában talált leletekről tartok előadást. Azután *Sebestyén Károly* tart majd előadást a *Szegedi vár történetéről* a muzeum birtokában lévő metszetek és alaprajzok alapján. A harmadik séta-előadás Szeged híres köveit mutatjuk be a közönségnek. Ezek a kövek — a muzeum pincéjében hevernek jelenleg — két okból is jogosultak a „híres”-jelzőre: Először

azért, mert érdekes dokumentumai az Alföld középkori építkezésének, másodszor pedig azért, mert amióta előkerültek, nagyon sok baj volt az elhelyezésükkel. A muzeumban, ahol különben is sehogysem férünk már el, nagyon sok helyet elfoglalnak. A szabad ég alatt nem hagyhatjuk, mert elpusztulnának idővel, pedig kár lenne értük. Szó volt arról, hogy a fogadalmi templom falába kellene illeszteni őket valamilyen izléses módon, de nem lett ebből a tervből semmi. Így ott lopják a helyet a muzeum pincéjében. A kövek bemutatása után a könyvtárban lévő ós-nyomatványok 1450—1500 bemutatása és ismertetése következik. Ezeket a nagyon értékes darabokat eddig még sohasem láthatta a közönség, mert a könyvtár zár alatt őrizi valamennyit. Az ós-nyomatványokkal együtt bemutatjuk a régi szegedi nyomdai emlékeket is. A közönség is egy éven belül megismerheti majd úgy a könyvtár, mint a muzeum minden kincsét. Ugy hiszem, hogy ezek a muzeumi séták tetszeni fognak a közönségnek.

(— Hogy is ne tetszenének — szölkünk közbe — hiszen „Móra-beszédet” hallhat majd a publikum. — Móra Ferenc szerénykedve hárította el a „hízékedést” és érdemes munkatársaira hivatkozott.)

Ezután a muzeum és a könyvtár látogatottságáról beszélgettünk. Móra Ferenc jellemzően elmesélte, hogy húsvét hétfőjén, amikor rendes szolgálat nem is volt, a segédkező cserkészfiúk ugyanis locsolási szabadságot kaptak, *hétézeröt* száz ember fordult meg a kulturpalotában.

m. l.

A Képzőművészeti Társulat ujjáélesztése.

Lapunk múlt vasárnapi számában szóvá tettük a képzőművészeti társaság ujjáélesztésének szükségességét. A cikk nyomán támadt nagy érdeklődés, amely a társadalom széles rétegeiben mutatkozott, jele annak, hogy a reaktiválásra hívó kezdeményezésünk igen termékeny talajra talált, ami érthető, hiszen ezt a kézenfekvő gondolatot már régtől fogva tűzték-fűtték a csendben dolgozó műbarátok. Csak a várásigére vártak, amely lepatlantja a sokéves némaságra vert zárat és talán az embert várta, aki a kezdés lendületét adja és a meggyőződés erejével ható buzdítással magához fogja vonzani az érző és megértő elemeket. Ez a fölfigyelés mindenestre öröndetes jelenség és tagadhatatlan bizonyosság amellelt, hogy az emberekben van művészi fogékonyság és minden különösebb felkészültség nélkül is tudnak reagálni művészeti kérdésekre. Nem a közönségen mulik tehát, hogy ez a lelkesedés ne legyen pusztán a tavaszi hangulatból született intermezzo. Eppen ezért jóvá nem tehető mulasztás terhelne a kiválasztott képességű és vezető szerepre hivatott egyéneket, ha ennek az élő és szunnyadó értelmiségnek nem nyitnák meg a fejlődés forrásait.

Hogy irásunk, amelyet — szerénytelenség nélkül akarjuk mondani — erős hit, szeretet és lelkesedés sugallt, ne maradjon üresen puffogó hirlapi konvenció, kérdést intéztünk a tétlenkedő Képzőművészeti Társaság alelnökéhez, igazgatójához és számos agilis tagjához, akik többé-kevésbé örömmel, bár némelyek a peszsimisztikus lemondás gesztusával fogadták a Szeged riadóit. Megtudtunk részleteket a szomorú valóságból, hogy nagyrészt elköltöztek már az élők világából, akik alapítói és buzgó felvirágoztatói voltak a Képzőművészeti Társaságnak. Meghalt az elnök, néhai dr. *László György* polgármester, *Csernovics* Agenor az egyik alelnök és dr. *Gyuricza* Sándor, az egyesület igazgatója, az egyesület anyagi helyzetét tarták fel a működés szüntetésének nem mindenben elfogadható magyarázatául. A vagyont, körülbelül 20.000 koronát, hadikölcsönbe fektették és a társaságot a csekély tagsági díjakból és állami támogatásból tartották fenn, de ezek a jövedelmi források mind megszűntek, úgy, hogy a társaság vagyona semmivé zsugorodott össze és jövedelme nincs. Hiányzott tehát az anyagi bázis a költséges kiállítások rendezésére. Dr. Gyuricza Sándor ezzel szemben a Képzőművészeti Társaság teljes átalakítását helyezte előttünk küldésbe és

Nekem nem is az, mert én az egész drámát végigbóbiskoltam.

— Hát hogy lehetne ezen segíteni, könyörgöm? Eppen azért fordultam önhöz bizalommal. Talán jobb volna, ha Klára nem itt idézné föl a bosszu szellemét, hanem már a harmadik felvonásban?

— Hát így hirtelen nem tudok hozzászólni, — mondom szomorúan, meri látom, hogy ebből még egy látogatás lesz, most már szerzett jog alapján.

— Ha szakithatna rá egy kis időt, talán tessék rajta gondolkozni és egy pár sorban tudatni velem, mikor nem leszek alkalmatlan. Inkább ott hagyom a névjegyet. Ja, hiszen itt is van, csak ráírom a lakásomat, így ni.

— En pedig ráírom, hogy *homály* s aláhuzom kétszer is. Hadd lássa, mennyire szívesen viselem az ügyét.

Melegen megrázzuk egymás kezét és biztosítjuk róla egymást, hogy nagyon örültünk, s már akkor megint itt van a Cerberus és jelent, hogy valakinek már megint nem harapta le a fejét.

— Küldje pokolba! Megálljon csak. Kiféle az az ur?

— Nem ur az, csak olyan *nevendék*.

Szóval valami szegény nagyhaju deákgyerek. Hát persze hogy azt nem lehet elkergetni.

— Küldje be!

Félénk kopogás. Félretaposott cipő, kitérdesedett nadrág, fekete bozont, ragyogó szem. A kezeivel nem tudja, mit csináljon. Mintha csak magamat látnám huszonöt esztendővel ezelőtt. De hát engem se szabadított a nyakára senki, ennél fogva erőlt veszek magamon és izoláló hangon kérdelem, nyujtom a kezemet:

— Ballada?

— I-igen, — mondja elcsodálkozva.

— Hát csak hamar, fiam, mert nem érek rá.

— Így nem adhatom oda. Valami még hiányzik

belőle. Talán a tartalmi kivonatát, ha megtetszenék engedni...

— Ez derék fiú. Megenyhülve mondom neki, hogy csak rajta!

— Éj van.

— Rémes éj persze. És vad vihar vonyt az éjben.

— De kérem... hebegi — szóról szóra így van. Hát honnan tetszik tudni?

— Régi prakszisból.

— Akkor talán azt is tetszik tudni, mi jön tovább. A vad éjszakában vadul vágat a ló és rajta kivont karddal a lovag.

— És leszurja?

— Igen. Leszurja Kelemért.

— Nagyon okosan teszi. És ezzel kész?

— Kész, csak a balladai homály hiányzik.

— Homály? Homály? — tűnődöm el az önképzőkori emlékeken. A szemem rátéved a drámaíró névjegyére. Rajta a *homály*, kétszer aláhuzva.

— Ismeri ezt az urat, fiam? — kérdelem felsőbb sugallattal.

— Nem, kérem.

— Hát majd megismeri, ha elmegy hozzá. Igen kiváló esztétikus. Mondja meg neki, hogy én küldtem a homály-ügyben.

Azóta egyik se járt nálam, tehát azt hiszem, rendbejötték egymással. A drámaíró átengedett a fölösleges homályból a balladairónak és így mindketten jól jártak. De rosszul jártam én, mert most ezek mindketten azt a hirt fogják terjeszteni rólam, milyen derék jó ember vagyok én és be fognak ajánlani az összes homály-kereskedőknek.

Eppen ezért hozom nyilvánosságra a dolgot idejekorán. Tiltakozom az ellen, hogy én jó ember vagyok és egyben bejelentem, hogy papírvágónak most már kaukázusi cserkész-pengét vezettem be, a papírnehézeim pedig a Keopsz piramisából való gránitkockák.